

SZERKESZTIK:

Dr. HUBAY KÁROLY, KESZLER JÓZSEF, SCHÜTZ MIKSA.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Évenként 20 ív zeneműlélekkel; több arckép- és képzőművészeti melléklettel.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Váci-utca 3. sz.

TARTALOM.

IRODALOM: PULSZKY FERENCZ: *Gróf Teleki Sándor, természet után. — A Teleki-pályázat.* — Irodalmi hírek.
 ZENE: TIRO: *Hangmagasság és hangmélység.* — *Tschaikowsky »Mazepa»-ja.* — Zenészet hírek.
 — Új zeneművek.
 SZÍNHÁZ: Színházi hírek.
 KÉPZŐMŰVÉSLET: HEKSCI SANDOR F.: *A bécsi műtárlat.* — Képzőművészeti hírek.

GRÓF TELEKI SÁNDOR, TERMÉSZET UTÁN.

Humoros elbeszélések. Kiadja a »Petőfi-Társaság« Budapest, Révai Testvérek kiadása 1884.

Minden nyelvre vannak bizonyos kifejezései, melyeket más nyelvre fordítani és abban egyenértéküket megadni nem lehet. Ilyen például a francia »Causerie«, melyet mi hibásan »csevegés«-nek fordítunk, pedig e szóban senki sem gyanítja azon kedélyes beszélgetést, mely szellemes, de soha sem sértő, mely nagy eszméket érint ugyan, de azokba bele nem mélyed, mely mindig érdekes és soha nem unalmas; szíjorkázó, mint a tüzijáték és nincs egyéb praetensiója, mint kellemesen eltölteni az időt. Ez a francia »causerie« s a francziák ebben nagy mesterek, mert az angolok és németek sokkal nehezkesebbek és alaposabbak, minthogy az irodalom ezen igénytelenebb fájával foglalkoznának. Ezeknél a magyar sokkal közelebb áll a francziákhoz; még nagy államférfi is, mint pl. Deák, nem egyszer mulattatá barátait a vacsorasztal boránál és szivaránál a régi idők és élmények kedélyes elbeszéléssel, melynél el nem maradt ezeknek alkalmazása a mostani időkre és viszonyokra, sok pajkos észrevétel, sok finom megjegyzés mellett, úgy hogy sokszor úgy éreztük magunkat, mintha csak a legszellemesebb francia írók társaságában volnánk. Irodalmunkban senki sem képviseli ezen irányt nagyobb virtuozitással, mint gróf Teleki Sándor, midőn humoros elbeszéléseiben lefesti a forradalom előtti idők felejtett állapotait, a szabadságharcz küzdelmeit, a száműzés nyomorúságát. A nép nyelvén szól, irányában nincs semmi keresett, semmi mesterkelt, úgy ír, mint kedélyes társaságban beszélni szoktunk, a szóló egyénisége pedig megadja a legesekélyebb eseményeknek is azon falusi magyar zamatot, melynek villányos hatását mindenki érezi.

Igaz, hogy gróf Teleki Sándornak könnyű, érdekes jeleneteket elbeszélni tarka életéből, mert ritka ember, ki annyit hányódott, vetődött volna az élet hullámain, mint ő. A mint régi időben szokás volt, szülei kiküldték őt a berlini egyetemre, hol nem igen tanulmányozta Hegel philosophiáját, de inkább megverekedett a város leghenczegebb párbajvivőjével, ki jelenlétében Liszt-ről sértően nyilatkozott; ez által megbarátkozott e nagy művészszel és kísérte őt orosz útjában és kalandjaiban. Lichnowsky herceggel elment Spanyolországba, beállt carlistának, elfogott a krisztinosok által és csak Lesseps pártfogásának köszönheti, hogy Barceonában nem esett a felizgatott pártzenvedélyek áldozatául; később részt vett a forradalom előtti társadalmi mozgalmakban Erdélyben és Pesten. 1848-ban Kővár vidéke főkapitánya volt; később Bem-nek s az erdélyi seregnek intendánsa, ki jobban szerette forgatni a kardot, mint a tollat, de azért mindig el tudta látni a sereget szükségleteivel. Világos után külföldre menekült, barátja volt Dumas Sándor papának, Victor Hugo-nak s minden francia forradalmárnak; szerette az irodalmi cigányvilágot (la Bohème) és ugyanakkor beházasodott az elzárkózott angol arisztokrátiába, de kalandos élete még ekkor sem szűnik meg; ott találjuk ismét Garibaldi mellett Sziciliában, később ő a magyar legio parancsnoka, Lucca mellett villájában olasz módra gazdálkodik, pénze mindig előbb fogy el, mint jó kedve, végre visszakerül a hazába és újabb időben beállt közénk írók közé. Mindjárt első csevegései felvillanyozták az olvasóközönséget. Kossuth, az irálynak e nagy mestere, elismerte, hogy senki sem találta el a nép hangját oly szerencsésen, mint a főrangú gróf, kinek minden sorát azon igazi magyar zamat fűszerezi, melyet eltanulni nem lehet. Menekülésének elbeszélése Világostól s Aradtól Belgrádig, irodalmunknak egyik legmeghatóbb, legpathetikusabb lapja, mely méltán részesült általános elismerésben. Az első siker buzdította Teleki Sándort; gyakran ír most kisebb-nagyobb cikkekkel, hol hírlapokban, hol könyvet csinál belőlük, de megmarad mindig igénytelen csevegésimél s nem hagyja magát eleszabitani arra, hogy nagyobb fába vágja fejszéjét, hogy novellát vagy regényt írjon. Azoknak, kik ilyesmire időnként buzdítják, azt szokta mondani, hogy ismert Párisban egy szabót, a ki mellényeket ritka szabotossággal tudott előállítani s ebből tisztességesen meg is élt, de a nagyravágyás ördöge elcsabitotta, nem elégedett meg választékos mellényeinek dícsőségével, egész öltözetet szabott ezentúl s abba csúfosan megbukott, mert a ki mellényt jól varr, az

még nem tud nadrágot és kabátot varrni. Teleki Sándor tehát megmaradt tovább a rajz és csevegés mellett s jól teszi; a válfaj nem nagy, melyet ő mivel, de ebben nagyot mivel; igaz, hogy nem mindig egyforma szerencsével, hogy vannak tárczái közt gyengébbek és érdekesebbek; némelyik csak oly szappanbuborék, mely egy pillanattig szép színeket játszik s hirtelen elpattan; de van köztük mindig igazi gyöngy is, mint például a kötetben, mely most került kezünkbe, a mesteri kis elbeszélés »Nagy Pistáról«, a »Rókáról«, mely kitűnő psychológiájával magában képes egy írónak hírét megalapítani. Ellenben jobban teszi, ha holmi antisemita bűzű csevegéssel felhagy.

PULSZKY FERENCZ.

A TELEKI-PÁLYAZAT.

A M. T. Akadémia szerdán, e hó 10-én rendkívüli nagygyűlést tartott, melyben kihirdették a Teleki-pályázat eredményét.

Az Akadémia tagjai közül jelen voltak: Jókai, Gyulai Pál, Fraknoi, Pulszky, Salamon Ferencz, Sztoczek Károly, Tóth Lőrincz, Szász Károly, Pesty Frigyes, Heinrich Gusztáv, Arany László, Beóthy Zsolt stb.

A pályázatról szóló jelentésből adjuk a következő részleteket:

A gróf Teleki jutalomra a bíráló bizottság, mely Jókai Mór elnöksége alatt az akadémia részéről Szász Károly, Csiky Gergely, a nemzeti színház részéről Náday Ferencz és Vizvári Gyula urakból állott, megbírálas végett huszonhárom pályázó darabot vett át.

A jelen pályázaton is megjelent elég oly munka, melyről semmit sem lehet mondani. Kezdve »A mama öröme« című pályaműtől, mind azt tanusítják, hogy még vannak, kik az akadémiai pályázatokat sorsjátéknak tekintik. Ezek közé tartozik az »Előkelő világ« is, mely, a mint címe is mutatja, a főúri életet, szokásokat, nézeteket akarja festeni. A »Szerencse lovagja« című pályamunka szerzőjének mentsége, hogy a több százados fátylon keresztül nem oly szembezőkők a valószínűtlenségek. Tárgyuk szerencsés választásáért elismerést érdemelnek a »Gárdisták« s a »Tavaszi és őszi« szerzői. A mult századbeli magyar élethez fordulnak, mely oly közel fekszik hozzánk az európai befolyás nagyobb elterjedésében, az udvari ármányokban, a nemzeti sajátosságok és az általános polgárosultság összeütközéseiben és kezdődő egybeolvadásában gazdag tárházat nyit a dráma számára. A társadalmi darabok közt leggyengébb a »Fekete golyó« című pályamű. Csakis helyesen választott tárgyáért érdemel említést, a mennyiben a most

uralkodó párbaj-mániával foglalkozik; különben igen kezdetleges dolgozat. »A főügyész-helyettes« szerkezete igen kezdetleges, de van legalább egy meglehetősen rajzolt alakja és dialógja elég könnyen folyik. A »Házasság-üldetés útján« című pályamű szerzőjének van gondolata, de nem látszik benne az írói tehetség és gyakorlat. »Pálma kisasszony« gondos nyelven, könnyű, sima dialógokban van írva. De nyelvét néha magyartalanságok zavarják, néha furcsaságok. Általában úgy látszik, mintha a szerző készakarva kereste volna össze az ellenszenves, visszataszító alakokat, kiknek még az a melegség sincs, hogy legalább mulatságosak. A »Rangkörségről« bírálat megjegyzi, hogy rimes versekben van írva, melyek nem mindig tartalmasak ugyan, de elég ügyesek, folyékonyak s néha emelkedettek is. Targyát egy gróf regénye képezi, a ki egy ifjú hölgybe beleszeret, de a kit nőül nem vehet, mert kiderül, hogy a leány apja egykor zsidó volt, multját tehát »szégyenfoltt« éktelelti. A mese azonban jóra fordul, mert az előítéleteket leküzdí a józan ész és a szív parancsa s az öreg grófné, a ki eleinte mitsem akart tudni fia házasságáról, beleegyezik a házasságba.

A jelentés ezután áttér az »Első szerelem« című vígjátékra, mely a hellén ösvilágból vette tárgyát s itt átadjuk a szót az előadónak.

Az első felvonásban erdős-bérczes tájon, barlang bejárata előtt vagyunk. Itt lakik tizenhat év óta Agenor, korinthis király, kit a lázadás elűződött trónjáról. Nincs vele más, mint Jocus barátja, és fia Leander. Agenor mélyen gyűlöli a nőnemet, mert minden baj, mely őseit és őt érte, nőtől származott. Fiát tehát meg akarja óvni e veszedelmes fajzattól, s azért a magányban nevelte föl, hol soha sem érte asszonyok szeme. Jocus nem helyesli királyi barátja elveit s előre látja, hogy Leander sem fogja elkerülni sorsát. Agenor aggódik, mert fia már három napja távol van s atyja reszketve gondol a szörnyű lehetőségre, hogy talán asszonyval találkozott. Végre megjő felindultan, ábrándozva; egész lénye mutatja, hogy szíve háborog. Atyja sürgetéssére elmondja, hol járt és kit látott. Madarat kergetve szétvonta egy bokor ágait s ekkor:

Előmbé tün egy túlvilági kép,
Minőt nem láttam eddig semmikép...
Elöttem a patak esőrvége fut,
A merre nézek, szirtbe vész az út,
A viztükör kicsillan, elborul,
S én állok, állok mozdulatlanul,
Míg végre lengő irisek közül
Mosolygva, énekelve felmerül
Egy búvós-bajos földfeletti lény,
Regék szülötte, égi tünemény.

Leírja aztán szépségét a legragyogóbb képekkel, hallgatja énekét s végre »felé rohan, üzve ismeretlen vágytól«. — A »földfeletti tünemény« kiugrik a vízből, magára kapja fátolt, Leander nyomában van s megragadja a fátolt, mely kezében marad, míg a leány, mint »a felzavart kis őzike, tovább oson és vissza sem tekintve, eltűnik a sűrű rengeteg homályiban«. Leander azóta csak rá tud gondolni, keblén hordja az elragadott fátolt, »s vagy megtalálja őt vagy meghal«. Atyja kétségbe van esve, a barlangba viszi fiát és lefeketi. Aztán nagy szenvedésekről beszél hozzá, melyek sujtani fogják, ha nem feleli ezt az átkozottat, míg végre Leander zokogva feledést ígér s elalszik. Agenor e feletti örömben visszatér Jocushoz, vig dalra szólítja fel őt s kettősben eljárják a fáklátanczot. De Jocusnak egy kulacs bora is van, s Agenor a tizenhat év óta nem élvezett ital hatásától visszatántorog a barlangba. Ekkor félénken fellép Doris, Aglaya szobalánya. Az a tünemény ugyanis, melyet Leander a patakban látott, Aglaya volt, Athamasnak, Apolló főpapjának leánya; az elrabolt fátolt pedig nagyon fontos jószág, mert az a jóslat van róla, hogy

Ha eltűnik, szülő, barát, rokon
És harmadíz mindenki család
Elveszti apját, gyermekét, javát.

E fátolt tehát minden áron vissza kell szerezni. Jocus, a ki királyi barátja kedvéért tizenhat év óta szintén nélkülözötte a női társaságot, bár nem osztja Agenor elveit, — meglátva most a szép Dorist, erővel meg akarja csókolni. Sokáig incselkednek egymással, míg végre Jocus a barlangba megy Leanderért s ugyanakkor elősiet az aggódó Aglaya is. Leander tédre borul előtte s kérdi: »Te vagy, te vagy, lelkem, szivem reménye, legszebb virágom, életem égi fénye?« Így folytatják tovább. Annyi bizonyos, hogy szeretik egymást, ámbár egyikük sem tud számot adni ez érzésről, — hanem szebbnél szebb képekben írják körül azt, a mit röviden kimondani nem tudnak. Aglaya végre visszanyeri fátoltát s igérve Leandernek, hogy még fognak találkozni, megesketi, hogy most nem megy utána és ezzel homlokon csókolva Leandert, elsiet a hegyi ösvényen. Leander meg akarja tartani esküjét, de Jocus biztatására mégis a távozó leány után szalad. Ekkor kirohan a barlangból Agenor, számon kéri fiát Jocusot, fenyegetőzik, átkozódik, kétségbe van esve, midőn egyszerre meglátja az umője után siető Dorist. Elfelejtí kétségbeesését és nőgyűlöletét, Dorishoz siet és egy csókot kér tőle. Doris megüti és elfut, Agenor utána rohan. Ekkor jönnek Athamas szolgái, kiket a főpap a fátolt keresésére küldött. Meglátva Dorist, szintén utána szaladnak, s mialatt így mindnyájan szaladnak és kergetik egymást, a függöny legördül.

A második felvonás Nestor juhász házába vezet. Kívül vihar dül, mennydörgés hallatszik, benn a juhász leányai s a szomszéd lányok fonnak, míg Fortuna, az öreg juhászné, mesét mond nekik. Azután elküldi a leányokat, hogy szedjenek virágokat Lupercus ünnepére. Ekkor a menekülő Aglaya kopog az ajtón s éji tanyát kér. A pásztornök szívesen látják, a leányok testvérökül fogadják s elviszik magukkal virágot szedni. Alig ürül ki a szoba, ijedten fut be a menekülő Doris s utána Agenor. A vén nőgyűlölőt a hosszú kergetőzés sem hűtötte le, még mindig meg van bősziúve s minden áron csókot akar kapni. Doris kaczerkódni kezd vele, feloldatja saruit, haját fésülte, aztán botot kap kezébe s verve kergeti körül az öreg urat. Majd a belépő Fortuna kezébe nyomja a botot, kiszökik az ajtón, mire Fortuna folytatja Agenor botozását, melyet ez egy ideig nyugodtan tűr, ama hitben, hogy még mindig a szép Doris veri, de észrevéve, hogy a botot most már egy vén asszony kezeli, megharagszik és elszalad Doris után. Nem sokára berohan Idas, a juhász fia, jelentve, hogy egy fiatal embert fogtak a tilosban s ezt legnagyobb nénye, Iris, most rabszolgául tartja magának. Ez a foglyul esett fiatal ember pedig nem más, mint Leander, kit Iris nemsokára be is hoz, szalagra kötve és maga előtt hajtva.

Kérdik Leandert, mit kereset a tilosban, mire azt feleli, hogy »Lepke repült fel a esipkebokorra, Rózsa ölen őhajtva nyugodni«. Meg akarta fogni a lepkét.

»Mégvagy!« eként kiáltok örömmel...
Ah! de a lepke vigan tova lebben.
Szétszakadozva kezemben a rózsza,
Zord tövisével a véretem szivta!...
Ömlik a vérem... halva virágom —
Fődjön el engem is az örök álom.

Semmit sem használ mentegetőzése, a pásztorok tolvajnak tartják s az asztal lábához kötik. Irisnek azonban egészen más szándéka van a szép ifjával. Ugy sincs férjével megelégedve, Ixiónnal, ki mindig alszik s most fölteszi magában, hogy Leander szerelmében keres kárpótlást, »hadd győzzön a hitvesen a nő«. Ez alatt bejönnek a többi leányok s pajkosan ingerkednek a megkötött ifjával, sőt meg is ütögetik. Iris aztán szerelemről beszél neki, de Leander nem érti ezt a szót, csak

kaczag rajta, mire a boszús asszony megveri; majd ismét ellágyul, s megmagyarázza neki a szerelem, a csókos ajk s több efféle dolgok jelentését, de Leander csak nem tudja megérteni, mire Iris egész melancholicus hangulatban távozik, Leander pedig elalszik. A sötét szobába egyenkint visszalopóznak a lányok, kik azelőtt csüfolódtak vele s most bűnbánólag virággal, csókkal akarnák kiengesztelni. Leander álmában epedve beszél, a hold besüt a szobába, a leányok egymásra ismerve ijedten szétrebbenek, Leander fölébred és ábrándozik. Ez alatt Livia, a juhász második leánya, nem messze Leandertől, találkozik szeretőjével, Damon bojtárral. Szerelmi vallo-másaikból, csókolózásaikból Leander végre sejteni kezdi a szerelem mivoltát és felsóhajt:

Oh égi!
Ez hát, miért annyit sóhajtozék!
Mi éjszakámon át meg átragyog,
Miért kiteszólt árva rab vagyok?!
Szeretsz? Szeretek! csókolj meg! szivem
Nem érez e drága kéjt soh'sem.
Ez földre sok, az égre meg kevés!
Egy édes csók — egy forró ölelés —
Ez nyitna mennyet — érzem — földön is.
Mit bánom aztán, föld ha elföld is!
Oh lány, te fény leánya, jöjj karomba,
Egy édes csókot forró ajakamra!
Kebledre vágyom... rajta égni el
Éltem reménye, szenvedésével.
Oh jöjj! valósulj végre sejtélem,
Ragyogj réám, szép csillag, szerelem!

Míg Leander így ábrándozik és epekedik, új vendégek érkeznek, kiket a vendégszerető juhász vacsorára tartóztat. Ezek a korinthis főpap és két főúr, kik hajdanában a főbürtogatók voltak Agenor ellen, de most magukba szállva, föl akarják keresni az ellüzött királyt, hogy őt vagy fiát visszahelyezzék a trónra. Jocus, ki satyrnak öltözve, szintén ide kerül, rájuk ismer s töredékesen kihallgatott beszélgetésükből azt sejtí, hogy gonosz csínyt terveznek Agenor ellen. Ez alatt Leander és Aglaya találkoznak, szerelmet vallanak egymásnak és eltűnnek. Athamas fegyveres szolgálí pedig, kik Aglayát üldözve ide kerülnek, csak Dorist fogják el s éppen meg akarják ostromozni, midőn Jocus előlép s azzal vádolja eselből a jelenlevő korinthis főurakat, hogy ők rabolták el Aglayát. A szolgák megkötözötték a vélt rablókat, midőn berohan Agenor, fiát keresve. A korinthis ráismernek s tédre borulva, királyuknak szólítják, mindnyájan elcsodálkoznak s Fortuna rémület felkiált: »Megraktam egy királyt!« s a meglepett csoportzat fölött legördül a függöny.

A harmadik felvonásban Apolló templomának előcsarnokába jutunk, hol két enyelgő és marakodó rabszolgától megtudjuk, hogy Athamas főpap a fátolt eltűnése óta borzasztó hangulatban van, dühöng, verekszik, iszik, átkozódik. Alig tűnt el a fátolt, legott több csapás éri. Athamas mindezt a fátolt elvesztének tulajdonítja s midőn egy pap áldozatra és áldásra hívja a templomba, oly iszonyú átkokra fakad, hogy a jámbor pap borzadva menekül ez istenkáromlás elől. De ekkor megérkezik Aglaya és Leander. A főpap mohón kap a búvós fátolt után s keblére szoritja, mialatt keserű szemrehányásokat tesz leányának, sőt meg is akarja ütni, midőn eléje áll Leander, hogy kedvesét védje. A főpap haragja még hevesebb lángra lobban, midőn az ifjú nőül kéri leányát. Szó szót, szidalom szidalmat szül, míg végre Leander keményen megkorrhóva a főpap babonásságát, kiragadja kezéből a fátolt és darabokra tépi.

Nem használ semmit a józan okoskodás, a kézzelfogható bizonyíték, Athamas kétségbe van esve, fel van bősziúve s a vakmerőt Aglayával együtt börtönbe hurcoltatja. Ekkor hozzák szolgái az elfogott korinthisakat, kikkel félre vonul, míg a templom ajtaí megnyitják az áldozó népnek, melynek soraiban mind megjelennek a második felvonásból ismeretes pásztorok és pásztornök. Jocus is jön Doris-

szal. Gorgon rabszolgától meghallják, hogy az ifjú szerelmesek megkerültek és a börtönben ülnek. Doris hízlegéseivel ráveszi Gorgont, hogy az ifjakat bocsássa szabadon s őt és Jocust zárja el helyettük. Alig szabadult ki a szerelmes pár, Agenorral találkoznak, ki először meg akarja ölni a eszbitő leányt, de látva fiának nagy szerelmét, megengyhül nőgyűlölete s beleegyezik házasságukba, mely ellen Athamasnak sincs kifogása, miután a korinthiaktól megtudta, hogy a király fia kéri leánya kezét. Ez alatt a többi személyek közt fenförgő apróbb szerelmi differentiák is elintézték nyertek s minden rendbe jöven, Leander egy hónapig tartó lakodalmat ígér az összegyűlt népek s mig ezek lelkesülten éljenzik a királyt, Leander Aglayához fordulva így fejezi be a darabot:

A merre nézek, boldogság, öröm,
S e boldogságot néked köszönöm,
Ah! bármí érjen, csak te légy velem.
Szép hajnalom, első szerelem!

Minden figyelmes hallgatónak észre kellett vennie a szerkezet lazaságát, a cselekmény haladásának és fejlődésének hiányát. Az első felvonás még a legjobb e tekintetben, de a második felvonás nagyon szétfolyik, majd meg összekuszálódik. Sok benne a felesleges, olyan sok, hogy elfoglalja a tért a szükséges elől, s kiszorítja az indokolást. Nagyon sok dolog történik, minek nem látjuk okát és célját, s azért nem is értjük. Az a fátoly-jóslat, mely pedig egyik alapköve volna a történetnek, homályos és érthetetlen. Nem értjük, mit akar Agenorral? Ha nőgyűlöletét komikussá akarta tenni, mely duzzog, átkozódik a nő ellen, s az első esinos arcz láttára rögtön megfélekezik minden elvéről: akkor nagyon ellubázta rajzát. Ha pedig az ekeseredett embert akarta bemutatni, akkor e pillanatnyi fellobbanásában hóbortosnak tünteti fel. Efféle ellenmondásokból van szöve több más alakja is.

De hibáért kárpótlást találunk erőnyeiben. Verselése általában művészi, néha még a drámai előadásnak rovására is. A költészet kedves melege árad el az egész munkán, bizonyos naiv báj ömlik el rajta. Tulajdonképeni comicus jellemű és helyzetű nincsenek ugyan, de mosolygó vidámsága olyan, mint a derült görög ég, mely alatt történik, s ha a valóságot kereső szemünk sokszor meg is ütközik ellenmondásain, költészetének erejével mégis illusiót képes gerjeszteni, s az ő pásztorregék kedves világába, Arkadia csendes völgyeibe, erdei tisztásaira, gazdag pázsítjaira, legelő báránnyok és pajkosan ugrándozó satyrok közé, az örökké játszó, mindig vidám, enyélő és boldog nép körébe varázsolja képzelmünket, hol a pásztorok fuvolája szól a tölgy alján, s a legelő nyáj kolompolásával egybevegyül a dryadok vidám nevetése, a faunok trefás sikoltozása, hol a frissen vágott fű és erdő, virágok illatától terhes a levegő, a természet megnépesül, s emberfölötti lények vegyülnek a boldog ember játékaiba és mulatásaiba, — abba a világba, mely soha nem létezett, s melyben mégis örömmel és boldogan elkalandoz a képzelem.

Színpadai előadásra e darab csak jelentékeny törlésekkel és módosításokkal lesz ugyan alkalmas, de költői szépségeinél fogva így is határozott irodalmi értéke van, azért a bizottság egyhangulag arra kéri a mélyen tisztelt akadémiát, hogy a jutalmat a 21. számú, »All right« jeligéjű, »Első szerelem« című pályaműnek kiadni méltóztassék. —

A pályázat nyertese SOMLÓ Sándor, fiatal vidéki »szerelmes« színész, ki költői tehetségének már nem egyszer adta kétségbevonhatatlan bizonyítékát. Költeményei kötetben külön is megjelentek. Az akadémián is pályázott, s akkor »Srvus« című drámájában a bírálók költői tehetséget találtak, s a darabot megdicsérték költői értékeit.

IRODALMI HIREK.

— A M. T. AKADEMIA PÉCZELY DRÁMAI PÁLYÁZATÁNAK határideje f. hó 31-én jár le. E pályadíjra tisztán a magyar történelemből vett színművek, ugy tragoediák, mint közép-fajú drámák és vigjátékok, akár kötött nyelven, akár prózában írva pályázhatnak, a melyek az 1882—83. években megjelentek nyomtatásban, vagy ha nyomtatásban nem jelentek is meg, de valamely színpadon előadattak s kéziratban az akademiához beküldettek. A már pályadíjat nyert színművek is pályaműveknek tekintetnek, kivéve a Karácsonyi pályadíjjal, mint legnagyobb drámai pályadíjjal jutalmazott színműveket.

— A BUDENZ-ÜNNEPÉLY. Budenz József tudományos működésének 25 éves jubileumát vasárnap déli 12 órakor ülték meg az egyetem dísztermében, előkelő s nagyszámú közönség jelenlétében. Az ünnepélyt Lengyel Béla tanár, mint a bölcsészeti kar ez idei dékánja nyitotta meg azon indítvánnyal, hogy Budenz tanítványai közül egy küldöttség hívja meg a tudóst az ünnepélyre. Ez megtörtént és pár percz mulva Budenz megjelent; a közönség zajos éljenzessel fogadta. Ekkor előlépett Vikár Béla s Budenz tanítványai nevében nagy tetszéssel fogadott, hosszabb lelkes beszédet mondott. A beszéd végeztével Simonyi Zsigmond rövid szavak kíséretében átnyújtotta az ünnepeltnek a Budenz-albumot, Kadocsa Elek pedig átnyújtotta a bölcsészethallgatók segélyegyesületének díszoklevelét.

A »Budenz-Album« igen díszeskiállítású és változatos tartalmú. Legelől közli az ünnepelt férfinak sikerült arczképét; azután rövid, de vonzóan írt életrajzát egyik tanítványa: dr. Halász I. tollából. A többi czikk, melyet egytől-egytől Budenz tanítványai írtak, túnyomóan szorosabb nyelvészeti érdekű; de van köztük nem egy olyan, mely a nagy közönség érdeklődésére is számot tarthat. Ez utóbbiak közül kiemeljük Dr. SZINNYEY JÓZSEFNEK az ugor népekről adott ismertetőjét, melyben a magyar-ugor nyelvrokonság körébe eső népek vannak szellemesen bemutatva. Igen érdekes a NYGESSY LÁSZLÓ kísérlete az ugor összehasonlító verstanról, mely a magyar és egyéb ugor nyelvekben egykor meglévő *rhythmicai* közösségek maradványait igyekszik megállapítani, általában figyelmet akar kelteni a tárgy iránt és a további kutatásokra igen használható s talpraesett eszmékkel szolgál. Még egy czikk érinti a rhythmus kérdését: a KÖRÖST SÁNDOR czikke; számos példával bizonyítja ebben a szerző, hogy minő befolyása van nyelvünkben a rhythmus-féle törekvésnek a szóképződésre: a fő szótagszámának szaporítása- és apasztására, pleonasticus alakok kifejtésére stb. Műfordítás szintén van e kötetben: VIKÁR BÉLÁRÓL a Kalevi-poeg című ész epos első éneke a Simonyi Zs. fordította Előhanggal és Halász Ignácztól lapp népdalok; mindezek hozzájárulván az Album élénkítéséhez, egyuttal értékét is emelik.

A szakba vágó értekezések között kiválóan jeles a Simonyi Zsigmondé, mely az önállósított határozókat tárgyalja rendkívül bő adatgyűjteménnyel; meg a kötet utolsó darabja, Munkácsi Bernátnak összehasonlító nagy czikke az altjai nyelvek számképzéséről, mely a maga nemében uttörő munka s a fiatal tudósak is eddig a legbecselebb műve. Már ez a két terjedelmesebb mű is minden magyar nyelvészre nézve okvetetlenül szükségessé teszi a Budenz-Albumot, de a benne foglalt nagyszámú kisebb dolgozatok is föllemelkednek az alkalmiság színvonalán és méltóan csatlakoznak a nagyobbakhoz. A kötetet Budenz József negyedszázados irodalmi munkásságának hosszú jegyzéke zárja be.

Az album átnyújtása után Hunfalvy Pál mondott üdvözlő beszédet a magy. tud. akadémia nevében, melynek Budenz egyik legregőbb tagja. Végül dr. Szabó József egyetemi rector az egyetem nevében üdvözölte az ünne-

peltet, mint mintaképet a legjobb felső-iskolai tanároknak. — Budenz meghatottan felelt az üdvözlő beszédekre. A mai ünnepélyes megünnepeltetés — ugymond — megszerezte neki jutalmul azt a bizonyosságot, hogy munkája nem volt hiábavaló. Hálával emlékszik meg a támogatásról, melyben munkája közben Hunfalvy Pál s a magy. tud. akadémia részesíté. Kiváló szerencsének mondja munkásságára, hogy a kormány az áltái összehasonlító nyelvészetnek külön tanszékét állított az egyetemen s hogy az egész idő alatt, melyet az új hazában töltött, mindenfelől szíves előzékenységre talált. Legnagyobb öröme és jutalma az a hit, hogy az összehasonlító nyelvészet terén keletkezett szellemi mozgalomhoz ő is hozzájárult. Végre meghatott hangon mondott köszönetet az örömnepért. A zajos éljenzessel fogadott beszéd után az ünnepély véget ért. — Este 8 órakor a Hungária nagy termébe fényes lakomára gyűltek a jeles tudósok kartársai, tisztelői és tanítványai.

— AZ AKADEMIA KÖNYVKIADÓ bizottsága már megindítá a külföld legkitünőbb tudományos munkáinak magyar kiadásából a legújabb, *negyedik* folyamot, ezuttal is három sorozatban. Az első *történeti* műveket tartalmaz MACCARTHYTÓL, RANKETÓL, SIMONSTÓL, és THIERRYTÓL; évi 80 íra négy forint. A második, *irodalmi* ciklus nagyrészt hazai írók műveit közli, köztük ALEXANDER Bernát Kantról írt tanulmányának 2-ik kötetét, BEÖTHY Zsolt jutalmazott pályamunkáját a régi magyar szépprózáról, HEINRICH Gusztávtól a német irodalom történetét, továbbá SZÁSZ KÁROLY fordításában Dante »Isteni színjáték«-ának első részét: a pokol-t, végre a TAINI-féle »angol irodalom története«-éből a 4-ik és 5-ik kötetet; évenként 60 ív ára 3 frt. A harmadik ciklus a jog- és allamtudomány köréből CONCHA Győző két kötetes tanulmányát az »Ujabbkori alkotmányokról«, dr. KRAFFT EBING törvényszéki lélektanát stb. közli; 60 ív ára évenként 3 frt. A vállalat előfizetői az előbbi ciklusok alatt megjelent összes műveket kötetenkint 1 frt 90 kron szintén megszerezhetik.

— AZ ATHENAEUM KIADÁSÁBAN megjelentek: CSIKY GERGELY színműveinek hetedik kötete, »Bozóthi Márhát« tartalmazza. — »As élet öröme«, ZOLA EMIL új regénye, Tarnay Pál fordításában.

— NAGYÉRDEKŰ TÖRTÉNELMI MUNKA első kötete hagyja el közelebb a sajtót. Az öt kötetre terjedő munka czime: *Monumenta Hungariae juridico-historica Corpus Statutorum Hungariae Municipalium*. Összegyűjtötték: Dr. Kolosvári Sándor és dr. Öváry Kelemen kolosvári egyetemi tanárok. Az 1. kötet magában foglalja az összes erdélyi törvényhatóságok statutumait és nemzeti constitutióit, a legregőbb időkötől a 18. század végeig, kísérvé fölvilágosító, utaló és egyéb kútfőkkel, összehasonlító jegyzetekkel, melyeknek czélja ez eddig legnagyobb részét ismeretlen kútfők megértésének és tudományos felhasználásának könnyítése. A kútfők kiterjednek a nemzet szellemi életének minden irányú nyilvánulásaira, politikai, köz- és magánjogi, vallási, gazdasági és összes társadalmi viszonyaira, így tehát nemcsak kiválóan jogtörténeti, hanem általános művelődéstörténeti beccsel bírnak.

— MADAME ADAM, francia író, csütörtökön kora reggel érkezett Budapestre. Hétfőn indult el Párisból és Olaszországon át jött. Utazási programja szerint az éjjel Laibachban meg kellett volna állapodnia néhány órára, hogy a délelőtti 1/211 órai vonattal érkezék ide. De a hosszú út nagyon kifárasztotta; utközben kis baleset is érte, mert a salonkocsiban, a hol utitársaival étkezett, az asztal feldőlt és csekély sérülést is ejtett a vállán; ezért nem akart kiszállani és várakozni Laibachban, hanem folytatta útját, úgy hogy már ma reggel 6 órakor ide ért. Adamon asszony a Hungáriába szállt és még aznapon fogadta az írók és művészek körének üdvözlő küldött-

ségét. Mint hírlík, a jeles íróhoz hosszabb ideig fog időzni fővárosunkban, hogy közelebről megismerje a magyarokat, kik íránt oly régóta élénk rokonszenvvel viseltetik.

— MEILHAC, mint Párisból írják, a komoly szindarabok írására adta magát. E nemből első kísérletét: »Autre temps« cím alatt a Comédie Francaise fogja előadni.

HANGMAGASSÁG ÉS HANGMÉLYSÉG.

Mit mondana dédanyánk, ha lepillantva az égről, gyorsvonatot látna robogni a földön, mint valami tűzokádó kigyót? vagy az öreg BACH J. Sebestyén, ha BEEHOVEN-féle symphoniát hallana? Ilyen kérdéseket sokan tettek fel, és nagy megkísérletek születtek avval a talányos kérdéssel vesződni, hogy rég meghalt ember hogyan nézne a világot, ha megtérhetne és láthatná a változásokat rajta. Hasonló kérdés, mely azonban nem oly egész hiába való és érdektelen, foglalkoztat most bennünket; ismert tüneményre vonatkozik, mely már a múlt században magára vonta a figyelmet. Ugyan mit tenne egy zenemester, ki egy századdal ezelőtt működött, ha le kellene jönnie a mennyországból (kétségkívül ott van, annyi szenvedésért csak kiérdemelte), hogy a mai kor egy gyermekének extraleckéjét adjon, és ennek az óvénél 1—2 hanggal magasabb játékát hallaná? hogy fogná be fülét, hogy semmit se halljon és nyitná ki száját, hogy tanítványa meg halljon valamit, nem épen éneket? Pedig hát ennek is teljesen igaz van. Pontos akusztikai megfigyelések, de meg a közönséges gyakorlott fül tapasztalata is azt a kétségkívül eredményt szolgáltatották, hogy nemcsak ugyanazon időben különböző helyeken, hanem még ugyanazon a helyen is különböző időben különböző a hangolás (Stimmung), még pedig mind feljebb megy, legkivált a nagy városokban. Abszolút hangmagasságról tehát nem lehet szó. Tudvalevőleg a hang nem egyéb, mint rezgések mennyisége. A zenekarnak legmélyebb hangja a gordonnák (contrabass) E₁-je (Contra-Octav) mely másodpercenként 41 1/4 rezgést ad; a zenekarnak hangszerei közt a legmagasabb hang a piccoló-fuvolának f₂-je, 4752 rezgéssel. Ujabb szerkezetű zongoráknál a legmélyebb hang A₂, a rezgések száma 27 1/2; nagyobb orgonáknál a legmélyebb hang C₂, 16 1/2 rezgéssel. Mind e hangok azon határon túl fekszenek, a meddig emberi fül képes arra, hogy a rezgéseket hanggá összefűzze. Ez okból nem is tekinthetők zenei hangoknak, hanem arra szolgálhatnak, hogy a felsőbb octávákat megkettőztetés által erősítsék.

Világos, hogy a különböző helyeken a hangolás nem lehet egyenlő, de a hangolásnak folytonos törekvése felfelé valóban meglepő adatokat szolgáltat.

E tüneményt illetőleg néhány számbeli adatot közlünk itt, melyekhez az alapot hírneves matematikusok szolgáltatották. A következő értékek megfigyelt rezgésszámok különböző időben és helyeken.

	c	cis	des	d
Euler szerint Szt.-Pétervárott 1730-ban:	118	123	126	130
— 1771-ben:	125	130	133	140
Sarti szerint Szt.-Pétervárott 1796-ban:	131	136	140	145
később ugyanott...	136	142	145	151
ellenben Wittenbergában Chladni szerint... 1802-ben:	128	133	136	142

Az 1788-iki párisi hangolás szerint c rezgésszáma = 123, az 1835-iki szerint 135. Lully

idejében a hangolás másodfél, Händel és Gluck korában egy egész hanggal alantabb állt, mint ma. Erre a legtermészetesebb magyarázatot talán abban találhatjuk, hogy nagy városokban, mint Párisban, Szt.-Pétervárott, Bécsben, melyeknek lakói keresztül mennek az érzéki élet minden izgatásán, a bágyadság, lankadás csakhamar beáll és az izgatásnak annál erősebb megfeszítést vonja maga után. Ez a megfeszítés csak a nagy városokból terjed mindenfelé; így tényleg Németország számára rendszeren a bécsi hangolás volt a legmagasabb. Kis táblázatunkban is láttuk, hogy a csendes, tudományok elő Wittenbergában 1802-ben beérték oly c-vel, mely jóval mélyebb, mint a hat évvel idősebb szt.-pétervári. Érdekes az is, hogy a délnémet fővárosok hangolása mindig magasabb volt az északnémet városokénál: így a stuttgarti, frankfurti, darmstadt, mannheimi színházak zenekari mindig magasabbak voltak. Egyetlen nevezetes kivételt tett a müncheni hangolás, mely mindig mélyebb volt a többinél.

Tegyük fel, hogy ugyanarra a hangra a rezgésszámok ugyanolyan arányban növekednének, mint a milyet fentebb közölt táblázatunkon tapasztalunk, melynek pontosságát nem vonhatjuk kétségbe. Alapul vesszük a párisi hangolást, mely 1835-ben a c-re már 135 rezgést adott másodpercenként. E szerint, folytonos emelkedést téve fel, késő utódainknak a 2104. esztendőben egy quint-tel magasabban játszanák az operákat, mint 1835-ben hallották; sőt 2492-ben a szegény énekesnőknek egy octáv-val magasabban kellene énekelniök. hogy ugyanazt a hatást ériék el, mint 1835-iki boldogabb társnőik. Szerencsére gondoskodtak arról, hogy a dolog ne fejlődjék addig. III. Napoleon császárnak sokkal inkább szívén fektült az operacékesnők jóléte, semhogy ily kínzást megengedett volna, még ha ez csak századok múlva következne is be. Ő tehát 1858-ban szakértő bizottságot hívott össze, mely változtathatatlan »diapasonnormal«-t állapított meg; e szerint a rezgésszáma 435, mi a kis c-re 130,5 rezgést ad. Ezt azóta elfogadta a bécsi, berlini stb. opera. A budapesti nemzeti színház zenekara is a párisi diapason-t használja. Az 1834-ben Scheibler ajánlatára Németországban elfogadott hangolás szerint a rezgésszáma 440 és így a kis c-é 132.

Fentebb számítottuk, hogy századok folyamán hogyan emelkedhetik a hangmagasság. Hogy ez tényleg nem történik meg, annak csak egyik oka az, hogy időnkint az emberek fellépnek ellene. Másik oka magában az emberi szervezetben rejlik. Objective a hangmagasságnak, illetőleg -mélységnek nincs határa. De tekintettel kell lennünk az ember halló szervére; mert objective nincs is hang (sem szín); ez nem képzelhető szerv nélkül, mely észreveszi. Már pedig a szervek észre-vevő képességének van határa. Azok nem lehetnek tökéletesek, hanem csak bizonyos korlátok közt végzik feladatukat. A hatalmasabb, vaskosabb halló szerv lassabb rezgést is hall hangként, finomabb, érzékenyebb szerkezetű fül sokkal gyorsabban egymásra következő rezgéseket is képes megkülönböztetni, és így ugyanannyi rezgés egy másodperc alatt más hatással lesz az óriás, mással a törpe fülére, és mással az emberé, ki a kettő közt áll; az óriás számára már magas lesz a közepeszerű emberi hang, a törpe számára mély. Hogy példákkal demonstrálhassuk ez állításunkat, mind a két abnormis alakra választunk példákat; legismertesebbek lesznek olvasóink előtt Gulliver képezetének híres alakjai, a liliputánok, kik 12-szer kisebbek és a brobdignacok, kik 12-szer nagyobbak, mint mi magunk.

A lilipután contra C úgy hangzanék, mint a mi g-énk és ez

lenne körülbelül legmélyebb zenei hangjuk, úgy, mint számunkra ama C az.

Ha e c-t vesszük fel leg-

magasabb, tisztán megkülönböztethető hangunknak, akkor a mellette levő b még két nyolezaddal mélyebb lenne, mint a Varázsfuvolában a lilipután Éj királynőjének magas f-je; mert ama b lilipután zenében csak így

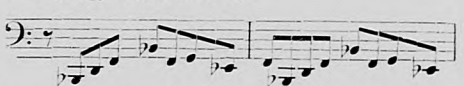
jelöltetnék Ellenben a mi

Sarastrónk E-je a brobdignac

énekes számára egészen elérhetetlen magas lenne, mert az ő hangjának az olyan, mintha

nálunk egy bassistától az a-t ki-

vánnák. Nagyon méltatlan követelés lenne az ott, hol az Éj királynője staccatóját ily fekvésben igyekszik kihozni:

ha ugyan képes ily rendkívül magasán (brobdignac nő számára) énekelni. Liliputánok és brobdignacok egymás hangjaiból épen semmit nem hallhatnak; mi pedig amazokéiból csak a legmélyebbeket, ezekéiből csak a legmagasabbakat halljuk.

A hangot mindig valami rugékonny test rezgése idézi elő, a lilipután hangot ép úgy, mint a brobdignacokét, vagy a miénket. A magasságbeli különbséget csak a másodpercenkénti rezgések kisebb-nagyobb száma idézi elő. Hallásszervünk véges volta az, a mi arra kényszerít, hogy különbséget tegyünk hallható és nem hallható rezgések közt; ha a rezgések száma egy másodperc alatt eléri a 20,000-et (körülbelül), akkor azok fülünk számára többé nem léteznek; és ha nem lenne nemesebb érzékünk, mint a hallás, nem is tudnók, hogy ama rezgések léteznek. Ámde rezgések nem csak a fülre hatnak, és nem is csak hangot idéznek elő; két más fontos jelenségnek is képezik alapját, a hőknek és a fénynek. És így ama rezgéseket, melyeket a fül már nem distinguál, még észre vesszük a temperatura érzése és a szem által. Ennél fogva a magasabb lilipután hangok, ha nem halljuk is, azért még sem veszték el számunkra; rezgéseiket érezzük, mint hőt, vagy ha még gyorsabban következnek egymásután, mint fényt. Erre vonatkozólag egy szellemes leírást akarunk közölni, melyet századunk egyik legkiválóbb természettudósának, DOVE H. V.-nak köszönünk, és mely talán legvilágosabban fogja szembetüntetni a mondottakat:

»Nagy, sötét szobában fel van állítva egy rezgésbe hozott pálca összeköttetésben egy készülékkel, mely e rezgések gyorsaságát mindinkább fokozza. Belép a szobába, midőn a pálca egy másodperc alatt négy rezgést végez: sem szemem, sem fülem nem véteti ezt velem észre, csak ha kezemmel érek hozzá, akkor érzem ütéseit. De a rezgések gyorsabbak lesznek, számuk eléri a harminczkettőt egy másodperc alatt, és mély hang ulti meg fületem. A hang egyre emelkedik a legmagasabb harsány sivitásig; de most hirtelen megszűnik és az előbbi sír csend áll be. Még nem győztem csodálni azt, a mit hallottam, midőn (a rezgések gyorsaságának fokozódása mellett) hirtelen arról a helyről, hol a hang elcsúszott, kellemes meleget érezek kisugárzani, mintha kandalló felől jönne. De a szoba még sötét. A rezgések még gyorsabbak lesznek; gyenge vörös fény dereng, mind élénkebb lesz, a pálca veresen izzó,

majd megsárgul, minden színben ragyog egymásután, míg az ibolyaszín után mindenre ismét sötét, csöndes éj borul. Így szól a természet egymásután különböző érzékeinkhez, szava előbb halk, csak közvetlen közelségben vehető észre, majd hangosabban, de mind nagyobb távolságból kiált felénk, végre hangja a fény sugarain mérhetetlen messzeségből ér hozzánk.»

TIRO.

TSCHAIKOWSKY »MAZEPPÁ«-JA.

Tschairowsky-nak, a nagytehetségű fiatal-orosz zeneszerzőnek új operája »Mazepa« a minap adatott elő a szent-pétervári operaházban. A »Ménestrel« című párisi zenelap a következő tudósítást hozza e műnek első előadásáról:

A ki TSCHAIKOWSKY *Mazepáját* meghallgatta, abban közvetlenül azon meggyőződés támad, hogy a realizmus századunkban túlságos, mondhatni végzetes hódításokat tett a művészetek birodalmában. Mire jutunk így? A tehetséges zeneszerzők, még ha Tschairowsky erővel bírnak is, elsodortnak a drámai valóságra vonatkozó hamis elvektől, a követelésektől, melyekkel új apostolok a modern zenei dráma mellett lépnek fel és elfelejtik, hogy mindaddig, míg az újítás közömbösíti a melodikus szépséget s az esztétikai egyensúlyt, célra nem fog vezetni. Lehet mindent a feje tetejére állítani, de ez nem haladás. De még haladásnál is fennáll a kérdés, vajjon jóra vezet-e?

A tárgy, melyet *Puschkin* genialis költeménye »*Pultava*« szolgált, okvetlenül követelte-e, hogy a gyalázatos *Mazepának* áldozata, a boldogtalan *Kotsubejnek* minden kintlódása, egész hosszadalmas kivégzetése színter kerülfjön, mintegy illusztrálva nagy költőnk művét? Még ezeken fölül, egy szép s életrevaló kozák, ki *Mariába* szerelmes, s kit megöl ugyanazon *Mazepa* a harmadik felvonás kezdetén, megmaradt súlyos sebével a színpadon az egész felvonáson át s szemünk előtt vonaglik a halál felé. A gyöngéd *Mária* a holttestre veti magát, megőrül és vízbe öli magát *Ophélie* módjára. Az ő tetemét is elénkbe hozzák, hogy egy gyászjelenettel több legyen. Szükséges volt-e, hogy a közönség szemmel lássa a kintöz-estközöket s a két vérszpadot, melyen *Kotsubej* és *Iskra* kimulik; lényeges-e, hogy operánál a színpad holttestekkel ki legyen rakva? Nem, ezerszer nem. Pedig így dolgok képezik a *Mazepa* című zenei drámának csomópontjait, míg a történelmi rész középserűen van tárgyalva s nem lép előtérbe.

A híres pultavai ütközet képe bámulatos szépséggel van feldolgozva, valami symphonikus játék közti zenében, mely a harmadik felvonást előzi meg; benne a szerző kiváló tehetsége egész fényével világít. *Mazepa* inkább symphonikus opera, mint valódi zenei dráma. A zenekar megöl mindent. Az instrumentális sugallat szép és nagy, de ez mitsem függ össze a színpadi cselekvénnyel. Egy hölgy, kitől kérdezték, milyen benyomást tett rá ez a dalmű, igen szellemesen azt válaszolta: »a zenekar énekel és az énekesek kísérik...« Ez az operának meghatározása kevés szóval. Természetesen egy Tschairowsky tehetségével bíró komponistánál nem hiányozhatnak szép részletek. Találni is elszórva itt-ott valóban megható töredékeket, így *Kotsubej* monológját a börtönben, a két hangtól énekelte inát és a karéneket a harmadik felvonásban, a tenor románczát, az örültsegi jelenetet, a bölcsödalt; de mindent összevéve, az általános benyomás lesújtó, elkomorító; kilépve a színházból, fellélegzünk, mint nehéz álom után, s csak a csodálatra méltó symphonistát bámulhatjuk.

Az opera személyzetéből első sorban *Kotsubejt* és leányát *Mariát* kell kiemelnünk. Meg kell hagyni, hogy e két szerep

nagytehetségű művészek kezében van, *Melnikoff* ur és *Laterner* asszony adták ezeket. A zenekar, *Naprawnik* vezetése alatt fényesen adta elő Tschairowsky szép symphoniját.

ZENÉSZETI HIREK.

~ A MULT HÉT HANGVERSENYEIRŐL szóló részletes jelentést tér szűke miatt a jövő számra kellett halasztanunk. E helyütt csak névleg sorolhatjuk fel a lefolyt hétnek zenei eseményeit: az ötödik philharmonikus hangversenyt *Wiltne* asszony és *Gassi* ur közreműködése mellett; *Paclmann* Valdemár zongoravirtuóz bucsú-hangversenyét; *Ney* Dávid ur balladestélyét; az országos zeneakadémia zeneestélyét. Mindezekről legközelebbi »Zenészet szemlénk«-ben bővebben fogunk foglalkozni.

~ LISZT FERENCZ a jövő 1885. év január hó közepétől a nagyhétig — tehát körülbelül három hónapon át — előadásokat fog tartani a *zeneszerzés elméleti és gyakorlati tanairól, összhangzattan- és hangszereletről*. Ezen előadások az országos magyar kir. zeneakadémia nagytermében fognak megtartatni.

~ SZEGED-ről írják lapunknak: Vasárnap, f. hó 16-ikán tartá meg az Európa-szálló termében *Lebermann* Ferdinánd világtalan zongoravirtuóz hangversenyét, a szintársulat két bájos tagjának *Nagy* Ibolykának s *Spányi* Lenkének közreműködésével. A hangversenyző *Schumann*, *Mendelssohn* s *Blunenthal*-tól játszott piéceket s ügyes zongorajátékosnak mutatta magát. A hangverseny főnyújtját *Spányi* Lenke éneke képezte, a ki a *Dinorah*-ból az »*Army-tánc*«-ot teljes sikerrel énekelte, s színni nem akaró viharos tapost aratott. *Nagy* Ibolyka *Tompa* »Három darú«-ját valódi művészzel szavaltta s nagy tetszést kapott. Még *Daubravsky* Viktor zenei tanár játszotta *Moor* Manó hegedű »*Polonaise*«-t a szerző zongorakísérete mellett.

~ BÜLOW JÁNOS nem kevésbé híres nevezetes mondásairól és furcsa ötleteiről, mint kiváló művészi tehetségéről. A minap *Frankfurt*-ban adott symphoniai hangversenyeiket kitünő zenekarával. Egyik műsorán *Lear király* nyitánya *Berlioz*-tól szerepelt. Egy bíráló, kinek nevet elhallgatjuk, elég bátran »üres és bizarr dilettans munkának« czímezte ezt a nyitányt. Bülow a következő levelet küldte a kétes hivatású kritikusnak, ki, úgy látszik, a helyzet súlyosbítására egyuttal középserű zenész is és Bülownak megküldte volt egy pár kamarazene-szerzeményt: »*Uram!* Végzetlenül lekötöztet engem az által, hogy kiadójával elküldette nekem műveim 39. és 41. számát. Viszonzásul csak legmélyebb köszönetemet ajánlhatom; Ön a zenész észbeli fényképével kiegészítette az embernek erkölcsi fényképét, s ezennel az előbbiről a legjellemzőbb adatokat akarom letenni, a mennyire az igyekvésnek sikerül; mert, ha nem is merhetem csekély tehetséget az Ön szellemével összehasonlítani, ha Beethoven lángszénnek mélységeit kell kutatni, még sem soroznak engem az egészen fölületes gondolkozású emberek közé. Mióta Ön oly melegen figyelmembe ajánlta magát az által, hogy ama rózsákat hintette a *Grand Aigle* (*Berlioz*) sírjára, kötelességemnek tartottam Önnel lehetőleg behatóan megismerkedni. Ez nem volt egészen könnyű dolog, a mit már egyszer megvallani bátorítottam, de végre is sikerült, s reményem, hogy alkalmilag majd be tudom bizonyítani. Ugy hiszem, *Uram*, hogy a becsületesség és az illem törvénykönyvével sem ellenkezik az a kölcsönös őszinteség, melylyel mi mint kollegák, mint journalisták egymásnak tartozunk. Nem-e Önnel is az a véleménye? De hisz elfelejttem, hogy az ön nyomába kell lépnem. Tehát: Olvastam az Ön *quintett-jét és sextett-jét* és megvallom, a nemes és nagyérdemű *Paul de Cassagnak* lovag őszinteségével, hogy az Ön zenéjét elejétől végig üresnek, szintelennek, követelőnek, hi-

degnek és elkinzottnak találok mindenütt, a hol megeskik Önön, hogy ki akar na lépni az »akademikusság« kopott keretéből. »*Hanc veniam damus petimusque vicissim.*«

~ JOACHIM AMÁLIA asszony, a nagynevű alt-énekesnő hosszú szünetelés után ismét fel fog lépni a berlini Kroll-színházban.

~ BÜRGER ZSIGMOND gondokaművész, kit nemzeti színházunk egykor szerződtetni készült, az Odessában megnyitandó zenede előkészítő bizottságtól tanárságra felhívást kapott 2500 rubel fizetés ígérete mellett.

ÚJ ZENEMŰVEK.

~ JEAN LOUIS NICODÉ. Eine Ballscene. (Op. 26.) Walzer für das Pianoforte zu vier Hände. Lipese, Breitkopf & Härtel. Báljelenet-nek nevezi a szerző e zongoradarabokat, melyek *keringő* alakjában és rhytmusában vannak tartva, s úgy érdekes témáik, mint bájos fordulataik által a zongorajátékok tetszését meg fogják nyerni. A nemesebb szalon-zene kedvelőinek ajánlhatjuk e kedves darabokat. — Ugyanattól a szerzőtől ugyanazon kiadásban megjelent: »*Variationen und Fuge über ein Originalthema.*« (Változatok és fuga egy eredeti théma fölött) zongorára kétkézre. A chorálszerű témának alapgondolata nem egészen új ugyan, de annál érdekesebb a feldolgozása, mely váratlan kitérészekben és merész harmonia-fűzésekben gazdag. Nicodé e művével újlag mutatja, hogy a komolyabb stílusban is jártassággal és alapos zenei műveltséggel bíró zeneszerző.

SZÍNHÁZI HIREK.

~ A NÉPSZÍNHÁZ legközelebbi újdonsága BALOG Tihamér »*Czigány Panná*«-ja lesz, melynek czímszerepét mégis csak *Blaha* Lujza fogja játszani. A darabot azok, kiknek alkalmuk volt olvasni, nagyon dicsérik. *Blaha* asszony is fölötte meg van elégedve a szereppel, melyet benne játszani fog. Mint halljuk, a próbák e darabból már megkezdődtek.

~ ÚJ PÁLYÁZAT. A budai várszínház és krisztinavárosi színikör részére két 50—50 aranyas pályadíjat tűz ki Feleki Miklós. Kívánatik egy egész estét betöltő, magyar történelmi tárgyú, látványos és énekes színmű; továbbá egy egész estét betöltő bohózat, melynek tárgya szintén a magyar népeletről legyen. Mindkét műfaj prózában írott, irodalmi színvonalon álló, a nép erkölcsére jótékonyan ható s a túlnyomóan vig elem mellett, oktató is legyen. A pályaművek idegen kézzel tisztán írva, lapszámozva és bekötve legyenek. A szerző nevét és lakhelyét tartalmazó pecsétetes levélben ugyanazon jellege álljon, mely a mű homlokán áll. A jutalmat nyert mű szerző tulajdona marad; de az előadási jog a pályázatot hirdető igazgatót illeti, ki a művet úgy a várszínházban, mint a színikörben, 10% jutalomban részesíti. A mű zenésítése a pályadíjt nyert szerzőnek áll kötelességében, még pedig a pályázatot hirdető igazgatóval egyetértve. Alnév alatt a pályázónak a jutalom nem adatik ki. A pályaművek fölött vegyes bizottság ítél, s ha esetleg a bizottság a pályanyertes műveken kívül, még előadásra méltót talál, — szerzőjével történt megállapodás után — az is, a szokásos százalékjutalom mellett színter kerülend; a többi pályadíjt nem nyert művek, vissza nem adatnak, hanem a várszínház tulajdonába mennek át. A pályaművek 1884. szeptember hó 15-ig Feleki Miklóshoz (Budapest, VIII. ker. Gyöngygyűk-utca 12. sz.) küldendők.

= A NEMZETI SZÍNHÁZ mostani páholybérloit a nemzeti színház igazgatósága felkéri, hogy páholyuk megtartása iránt e hó 20-ig, mint záros határnáig a pénztárnál intézkedjenek, hogy az igazgatóság az időn túl a tömeges páholykeresletnek eleget tehesen.

= A KRISZTINÁVÁROSI SZINKÖR egészen új díszleteket kap; ezeknek festésével Beczkői József van megbízva, a ki már több vidéki színpad dekorációjának készítése által tüntette ki magát.

= A BUDAI VÁRSZÍNHÁZHoz újabb Feleki igazgató Balogh Árpádot és Szigligeti Józsefet, a Gerőfi-féle miskolci színtársulat tagjait szerződtette.

= »THALIA« című egy színházi vállalat indult meg, melynek célja az összes vidéki színpadokat új díszletekkel, ruhákkal és gépezetekkel ellátni. A vállalat élén szakemberek állnak, u. m. Galló György és Lehman.

= AZ AKADÉMIA DRÁMAI PÁLYADÍJAINAK statisztikáját a következőkben állították össze: Az első drámai jutalmat az akadémiánál 1833-ban Vörösmarty nyerte »Vérnász«-ával. Ez az akadémiai jutalom 1844-ig állt fenn, mely idő alatt sorrendben Jakab István, Tóth Lőrincz, Tóth Lőrincz másodsor, Szigligeti, Nagy Ignác, Obernyik Károly és Szigligeti másodsor, összesen hatan nyertek 100—100 aranyat. A Telegy-féle drámai jutalmazás 1857-ben kezdődött s 1883-ig a 28 pályadíjat 12-ten vitték el és pedig: Szigligeti (13-szor), Tóth Kálmán, Greguss Ágost, Zichy Antal, Szász Károly, Dóczy Lajos, Növy László, Csiky Gergely (3-szor), ifj. Abrányi Kornél, Várady Antal (2-szer), Ujváry Béla és Fenyéry Mór. A Telegy-jutalomra 1857-től 1883-ig összesen 320 színmű pályázott. A Karácsonyi-jutalom először 1859-re volt kitéve, a jutalmat 1883-ig hatszor adták ki és pedig: Péter Pálnak (Pompéry János), Szigligetinek (kétszer) és Csiky Gergelynek. A Karácsonyi-jutalomra 1850-től 1883-ig összesen 171 színmű pályázott.

= JÁSZAI MARI legközelebb négyszer fog fellépni Székesfehérvárott s mindannyiszor »Az ember tragédiájá«-ban mint Eva. — Ugyane szerepben fog még néhányszor fellépni Kolozsvárott is és pedig ápril hó második felében.

= HEGYI ARANKA legközelebb a »Czigány« népszínműben Rózi szerepét fogja játszani, melyet eddig mindig drámai színésznő játszott. A népszínház bájos primadonnája, — mint hírlik — vasárnap, e hó 23-án Szegedre utazik, a hol háromszor fog fellépni, még pedig hétfőn a »Koldusdiák«-ban, kedden »Lili«-ben és szerdán »Üdvöské«-ben.

= PRIELLE KORNÉLIA e hó 22-én B-Gyulára rándul három vendégjátékra, s a következő darabokban fog fellépni: a »17dik czikka«, »Proletárok« és »Holt szív«. A gyulaiak már 3 év óta hívják, de mindeddig különféle akadályok állták útját e vendégszereplésnek, mely a gyulaiak egy régi óhaját van hivatva betölteni. A közönség között mozgalom indult meg az iránt, hogy a művésznő fogadtatása minél fényesebb legyen.

= A GYŐRI SZINIGAZGATÓ, Mándoky Béla a jövő télre Szabadkára megy, Győrbe pedig helyette Jakab Lajos társulatát várják.

= A M-SZIGETI SZINKÖRT Gerőfi színgazgató bérelte ki a nyári évadra, melynek folyamában a budapesti nemzeti színház több tagja fog ott vendégszerezni.

= SZEGEDRŐL írja levelezőnk: Az utolsó napokban színházunk legnevezetesebb momentumuma Szigeti József 4—5 előadásra terjedő vendégszereplése. Szigeti először Molière »Fősvény«-ében lépett föl, mint Harpagon és óriási sikert aratott. A színház teljesen megtelt s a közönség a kiváló művészt minden fölvonás után háromszor hívta ki. — Operettünk legújabb újdonsága »Rip van Winkle« lesz,

Lisbeth szerepében Spányi Lenkével, kedvelt primadonnánkkal, ki ma a közönség egyik kiváló kedvence. — A drámai társulat a »Vasgyáros«-ra készül. — Az elmúlt hét előadásából föl kell említenünk »Fedorá«-t, melyben Szirmai Imre először játszotta Ipanoffot. Szirmai alakítása kiválóan sikerült s a közönség tetszését vívta ki. — A társulat nyári allomás-helye Nagycsárd lesz, hová már május elsején indul.

= BLAHA LUJZA pénteken, e hó 21-én érkezett Kolozsvárra. A pályaudvarban a márczius 15-iki ünnepélyt rendező bizottság, az egyetemi ifjuság küldöttsége és ezeken kívül számos tisztelője várta. Az üdvözlő beszédre a művésznő ezt válaszolta: »En sugó nélkül nem tudok beszélni; azért hát elmondom, a mi mondani valóm van, holnap dalaimmal«. Lelkes éljenzés követte szavait s ezzel a díva indult a városba.

= GYŐRŐTT NÁDAY FERENCZ a nemzeti színház tagja szép sikerrel vendégszerez. Pénteken e hó 14-én lépett föl először az »Attaché«-ban, szombaton a »Kaczagó nők«-ben, vasárnap pedig a »Vasgyáros«-ban folytatta vendégszerezését; hétfőn volt jutalomjátéka, »Deliliát« adták. Kedden búcsúzott el a győriektől »Egy millió«-ban.

= SZEGSZÁRDON Balog Alajos színgazgató társulata kezdte meg működését a »Tót leány« előadásával. Adta aztán »Bánk bán«-t, Moser »Reif-Reiflingen«-jét, a »Dragonyosok«-at és a »Koldus diák«-ot. A közönség — mint írják — hideg, közönyös a színészt iránt, a színészekkel szemben is minden alkalommal kimutatja ellenszenvét; a minék oka abban rejlik, mert nagyon is középszerű társulatok megígatták a közönség bizalmát a — »komédia« iránt.

= SZACSVAY Kolozsvárott hétfőn lépett fel utoljára a »Fedorá«-ban. A közönség élénk rokonszenvvel tüntette ki a távozó művészt.

= MUNKÁCSRÓL jelentik, hogy vasárnap ott értekezlet tartott, mely az állandó színház létesítése érdekében színiügyi bizottságot alakított.

= MÁRMAROS-SZIGETEN még a tavasszal megkezdik Gerster Kálmán tervei szerint a nagy épület építését, melyben a színház el lesz helyezve. Ez épület körülbelül 80,000 frtba fog kerülni, s öszre el akarják készíteni. A város megterhelése nélkül építik, mert a boltberek husz—harmincz év alatt letörlesztik az építési költségeket.

= PÁLMAV ILKA asszony a katolikus hitről a protestáns hitre tér át. Ebbeli szándékát dr. SIMON IDOR és dr. ROZGONYI JAKAB jelenlétében már be is jelentette az erzsébetvárosi róm. kath. plébánián. Ez áttérés egy válópör megkezdésével áll kapcsolatban, melynek sikeres befejezése után a művésznő nőül megy Kenessey Zoltán fehérmegyei földbirtokoshoz, kinek hétfőn, e hó 17-én már el is jegyezte magát.

= SOMLÓ SÁNDOR a szegedi színház tagja vasárnap, e hó 16-án vezette oltárhoz VADNAI VILMA kisasszonyt, ki jelenleg szintén a szegedi színháznál működik.

= RAMAZETER JOLÁN kisasszony megvált a berlini »Deutsches Theater«-től.

= A BÉCSI BURGSHÍNHÁZ főrendezőjévé a nálunk is ismert jeles színész és hazánkfia SONNENTHAL nevezetett ki. Az eddig általa elfoglalt rendezői állást Baumeister fogja betölteni.

= ZOLA és BUSNACH »L'assomoir« című drámája, melyet a népszínházban »A Pálinka« cím alatt adtak, szombaton került először színre a bécsi józsefvárosi színházban.

= A BÉCSI »FÜRST«-SZÍNHÁZBAN ötfelvonnásos életképre készülnek, melynek címe: »Die fische Pepi«. Igy hívták tudvalevőleg

a bécsiek elhunyt kedvenceüket, GALLMEYERT, kinek élettörténetéből van merítve ez új darab.

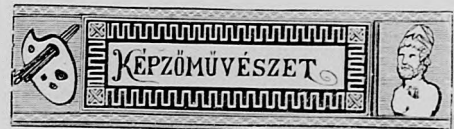
= A BÉCSI CARL-SZÍNHÁZAT — mint hírlik, — egy magyar földbirtokos vette bérbé. Az új bérlő Tatarczy Károly, Mehádia fürdőhely eddigi bérlője. A színházért évi 32,000 forint bért fizet; művezetője Mittercurzer lesz.

= A SZERAJEVOI NÉMET SZÍNHÁZ igazgatója, Skira visszalépett; a színház tagjai a legnagyobb nyomorban vannak, mert az igazgató valamennyinek több havi fizetéssel tartozik.

= ÖTVEN ÉV óta tündököl a berlini operaszínház balletjében Barthold asszony. Működése idejét öt éves korától számítja, a mikor legelőször lépett a színpadra a »Nagy-mama« című balletben. Most működése félévszázados jubileumát fogja ünnepelni. — A berliniek nem finnyások! »Erbswurst«-és ötvenöt éves balletelőzők: ez kitűnő jó gyomorral enged következtetni.

= A KÖLNI SZÍNHÁZÁRÓ KÖZÖNSÉG is fölötté jőzannak mutatkozik. A lelkesedés nem nyomja el benne a gyakorlatiasság iránt való érzést. Nem dobja ki pénztet holmi virágokra, koszorúkra, a melyek gyorsan hervadnak és melyeknek az illető semmi hasznukat nem veheti. Inkább maradandóbb és gyakorlati értékkel bíró emléktárgyakkal kedveskedik a művészeknek. Igy Göthe tenoristának tavaly többen egy művészi kivitelű és igen értékes Lohengrin-jelmezt csináltattak, legutóbb pedig, midőn e művész legelőször lépett föl a »Proféta« című szerepében, ehhez való fényes jelmezekkel lepték meg.

= SIKETNÉMA SZÍNÉSZEK működtek legutóbb Londonban a Manor Houseban. Egy Miss Groom nevű fiatal hölgy siketnéma intézetének tagjaival Sheridan »School for Scandal«-jából egy jelenetet, s egy bohózatot játszott el. Nemesak a játszószemélyzet, hanem még a hallgatóság legnagyobb része is siketnémákból állt. A dialogok természetesen kézjelekkel mondták el, a néző közönség nagy része is kézjelekkel adott tetszésének kifejezést. Hogy azok is tudják, kicsoda darab adatik, kik jól hallanak, egy ur előolvasott minden egyes szakaszt. A »sugó« is kézjelekkel segített a játszókon.

A BÉCSI MŰTÁRLAT.

Bécs, márczius 17-én.

Szombaton, f. hó 15-én, nyitották meg a »Künstlerhaus« XIV. évi tárlatát. Az ily alkalom mindig ünnepély a bécsi művészekre nézve. A király az öt jellemző pontossággal jelent meg pontban 11 órakor az előcsarnokban, hol az egyesület elnöke és választmánya fogadta. A király kíséretében voltak fivéréi: Károly Lajos és Lajos Victor főherczegek, Ganglbauer érsek, Kálnoky miniszter. A király vezetője az elnök, Streit építész, a főherczegeké Canon festő volt, kiknek vezetése mellett az udvar három negyedórán túl maradt a kiállítási helyiségekben.

A lépcsőzet alján, a lépcsőházban és oszlopcsarnokban számos vendég foglalt helyet, csupa ünnepiesen öltözött nők és érdemjeles férfiak.

A kiállítás lajstroma 551 számot sorol fel. A kiállítás maga szigorúan osztrák gyűjtemény jellegével bír; Magyarhon és a külföld gyéren vannak benne képviselve.

Az ez évi kiállításon három aranyérem a »Károly Lajos főherczeg alapítvány«-ból és

a »Reichel-féle díj« lesz szobrászok és vésnökök közt kiosztva.

A szobrászat jobban és nagyobb számban van képviselve, mint a múlt évben volt. Hazánk fia, *Tilgnernek* négy művével találkozunk és pedig a következőkkel: »*Heiller mellszobra*«; »*Homer*« márványszobor, mely a bécsi új parlament számára készült; »*Gyermek delphinena*«, márványcsoport; és végül egy kútra való alak márványból. Az utóbbi két mű az ischli királyi nyaraló kútjai számára készült.

Az első tudósításban nem foglalkozhatunk a kiállítás összes tárgyaival és így csupán arról fogunk szólni, a mi említésre méltót az I. emelet I., II. és III. terme foglalt magában, míg a kiállítás többi részéről egy második cikkben fogunk szólni.

HUBER RUDOLFNAK (Bécs) két életnagyságú lovása közül az egyik »*Rüdiger von Starhemberg*« grófot, a másik pedig »*Lotharingiai Károly herceget*« ábrázolja. Az előbinek lova mintegy a kép keretéből kilépni látszik; Károly herceg szédüléséhez úgy látszik Renznek volt »El-Bedavija« szolgált mintául, csak hogy ez arabs mén nem tartotta nyakát oly természetellenesen és nem is volt oly idomtalan, mint e képen látszik. Valamely dísz- vagy fogadóterem számára a két kép ugyan elég jó lehet, de művészi szempontból ítélve, vajmi sok kívánni valót hagynak hátra.

CANON-nak képe, egy fogadalmi oltár középső része, Wilczek János gróf tulajdona. Kegyeletes felfogással van festve és különösen színteknikájában kiváló. Ugyanezen festőnek egy másik műve is feltűnik, dr. Schmolka Ferencnek, a vallás- és közoktatási minisztérium megrendelésére festett arcképe, mely az ősz államférfit térdképen, nemzeti öltözkében ábrázolja. Angeli mellett most Canon a magasabb körök arcképfestője.

KERN HERMANN (Bécs), ha jól emlékszünk, budapesti születésű festő, »*A honoratiók asztala*« czíme alatt a magyar vidéki élet sikerült képét nyújtja. Egy kőszobrászban csekély számú cigánybanda játszik az »uraknak«, kik pedig a következők: a tisztelendő ur egy háttal a néző felé fordult köpczös alak; a jegyző, valóságos falusi dandy a közepén választott szőke hajjal; a szolgabíró szürke atillában, fontoskodó arccal; végül egy borvirágos orru öreg ur, ki az inni vonatkozó csinos csaplárleányt borral kínálja. A középnagyságú kép a kiállítás legsikerültebb genre-képeihez tartozik; olyasmis, mit »megszólamlásig hiúnek« szoktunk nevezni; nem szorúl magyarázatra, minden magyarázatot megad a kép maga mindjárt az első tekintetre.

HELLQUIST C. G.-TÖL, — kinek »*Whisby sarcolása*« című képe a nemzetközi kiállításról ismeretes, — egy ép oly élénk és alakokban gazdag képet találunk, mint az említett volt. Címe: »*Claus Petrinek, Luther tanítványának vitatkozása Galle Péterrel, Wasa Gusztáv jelenlétében, Upsalában, az 1524. évben*«. A kép megkapó élénkséggel van festve; a körülülő udvaroncok és egyházi férfiak jellemzések; a felfogás egészen lutheránus, a mint ez scandinaviai embertől másként nem is várható. A protestans pap méltóságos nyugalommal védi álláspontját, míg a katolikus pap fanatikus izgatottságot mutat. A kép tendencziós és ezért köztetsésre nem számíthat.

MOLNÁR JÓZSEF (Budapest) »*Templom-jelenet*«-e egy imádkozó csoportot tüntet fel. Az alakok egy középhajó oszlopánál részint állnak, részint térdelnek. A kép eléggé jellemzetes, de — a mint ezt már a tárgy is megkívánja — igen nyugodt; RUDOLF ERNŐ (bécsi, ki Párisban lakik) »*Színházegés*«-e nem más, mint a Ringszínház egése egyik episdójának francia fordítása. Jók benne a lépcsőn lerohanó ballerínák, és a baloldali sarokban levő ájulási jelenet, hol az alét

férfinak neje nyújtja az első segélyt. A bécsiekben kellemetlen emlékeket idéz elő a kép. Nem is szeretik nézni. Közlebb többet.

HEKSCH SÁNDOR F.

KÉPZŐMŰVÉSZETI HIREK.

— A TAVASZI KIÁLLÍTÁS a műcsarnokban megnyílt, és a közönség érdeklél is látogatja. A kiállított képek közül egyelőre csak a következőket említjük, mint a legkiválóbbakat: MAX GÁBRIELTÖL: »*Beteljesedett*«, »*Judás feje*« és »*Ahasverus*«; WORMS-TÖL: »*Politizáló parasztok*«; WERNER ANTALTÖL: »*Római melegfürdő*«; BENCZUR GYULÁTÖL: Szapáry Géza arcképe; PACZKA FERENCZTÖL: Tréfórt és Pauler ministerek arcképe; FESZTY ÁRPÁDTÖL a dalműszínház egyik festményének színezett kartonja. Vannak aztán érdekes képek AGGHÁZY GYULÁTÖL, TÖLGYESSY ARTHURTÖL, ROSKOVICS-TÖL, TELEPY KÁROLYTÖL. A Tedesco-féle francia csoportban e neveket látjuk: VERHAS, GOUPIL, COMTE, GÉRÔME, INGRES, GIRARDEI, BERNE-BELLECOUR, TOULMOUCHE, ZIEM. — A kiállított művekről legközelebb bővebb bírálatot közlünk.

— LIPTHAY KORNÉL kir. ítélő-táblai bírónál, mint a képzőművészeti társulat volt igazgatójánál, ki e tisztségtől lemondott, ünnepélyes búcsútszertelgés volt. A társulat tisztviselői látogatták meg őt testileg, köszönetet mondva működéséért, mely mind a társulatra, mind a művészeti érdekekre nézve oly sikeres és előnyös volt.

— A DEÁK-SZOBOR reductiója, melyet Pejacevich János gróf Huszár Adolf szobrászszal ércbe öntetett (közel 3000 frt költségén) a budai főgymnasium tulajdonába ment át. A nemes gróf ezen szobrot a nevezett főgymnasiumnak ajándékozta, melyben az ő régebbi ajándékaiból már egy egész Pejacevich-terem van. Az átadás márczius 17-én, a gróf 80-ik születése napján történt meg.

— BENCZUR GYULA gróf Károlyi Gyula életnagyságú arcképén dolgozik, melyen a gróftól vadászruhában, fegyverrel vállán tünteti föl. Ezen kívül a művész Eötvös József báró életnagyságú térdképét festi a család számára. Benczur — mint hírlík — arcképmegrendelésekkel annyira el van halmozva, hogy alig fog azoknak eleget tehetni és pedig annál inkább, mert más festményekhez akar hozzáfogni, mely esetben az arcképfestésre csak kevés ideje marad.

— AZ ÖTVÖSMŰKIÁLLÍTÁS bizottsága egy nagy díszmunka kiadását tervezi, mely a kiállítás legmaradandóbb emléke fog lenni. E díszmunka közzététele már biztosítva van.

— KRAITZMANN EDE üvegfestészeti műtermében (üllői-út, fűvészkert 78. szám) jelenleg ki van állítva a városháza számára készült nagyszerű festett ablak. E gyönyörű művet *mindenki* megtekintheti ingyen, tíz napon át. A művész különösen a műbarátokat, építészeket és építőmestereket hívja meg a kiállított mű megtekintésére. Ugyancsak most van munkában e műteremben Simor János hercegprímás megrendelésére 3 nagy üvegfestésű ablak — köztük egy oltárablak — a drégelyi Szondy-kápolna számára. A szegedi törvényszéki palota számára készülő 3 rendkívül gazdag üvegfestésű ablak egyike, az mely a »Justitiát« ábrázolja, szintén legközelebb be fog fejezteni és közzemlére leend kiállítva. Ezekon kívül Kraitzmán műtermében még a szentbenedeki templom számára 3 nagy ablak, a szakállfalvi templom számára 5 gazdag festésű ablak, melyek mindegyike 5 m. magas és 2 m. széles, a Krisztina-városi templom számára a szent Flóriánt és szent Antoniuszt ábrázoló alakok, az egyetemi templom kápolnája számára 9 darab színes mozaik ablak s magán megrendelésre a legváltozatosabb művek egész sorozata van munkában s részben közel a befejezéshez.

— AZ ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS műcsarnokára beérkezett összes pályatervek kedd óta ki vannak állítva és 8 napon át reggeli 9 órától 1 óráig és délután 3 órától 7-ig a postapalota nagytermében (II. emelet) mindenki által megtekinthetők.

— FORLD W. londoni egyetemi tanár, ki tíz napig tartózkodott Budapesten, meglátogatta a nemzeti muzeumot és az ötvösműkiállítást, a hol több ízben kijelentette, hogy egyedül e kiállítás megtekintése miatt is érdemes Londonból Budapestre jönni. Azt a nyilatkozatot is tette, hogy a mint haza érkezik, egy tekintélyes angol szaklapban fogja a kiállítást ismertetni, az angol turistákat pedig fel fogja hívni, hogy ne mulasszák el e kiállítás megtekintését. A tudós a muzeum egyes tárait is megtekintette és nagyon meg volt lepve a gyűjtemények gazdagságától. Forld már több mint 3 hó óta utazik és utazásáról egy nagyobb szabású utleírás fog közzétenni, melyben Magyarország fővárosának nagyobb tér van szánva.

— A HIRÉS CASTELLANI-FÉLE GYŰJTEMÉNYT, mely tudvalevőleg rendkívül becses régiségeket és műtárgyakat foglal magában, a héten kezdték árverezni Rómában. Eleinte az olasz kormány maga akarta azt megvásárolni és ez iránt már alkuba is bocsátkozott a tulajdonosokkal; ezek azonban három és fél millió lírát követeltek kincseikért, míg a kormány csak két és fél milliót lett volna hajlandó megadni. Így aztán megkezdődött a nyilvános árverés, melyre különösen Franciaországból rendkívül sok vevő érkezett. Szó van azonban arról, hogy a kormány a Castellani-féle gyűjteménnyel szemben, teljes erélyvel fogja alkalmazni azt a törvényt, mely szerint *Olaszországból műtárgyat engedély nélkül nem szabad exportálni*. A dologból ilyenformán még nagyon érdekes pör is fejlődhetik, melyben alighanem a műszerető gróf gazdag örökösei fogják a rövidebbet húzni.

— AZ OPERAHÁZBÓL. A magyar mérnök- és építészegylet tagjai közül mintegy 120-an jelentek meg hétfőn délután 4 órakor az új operaháznál, hogy a magyar műépítéssel e remekművet megtekintsék. A megjelentek kisebb csoportokra oszlottak s az építésnél alkalmazott szakemberek kalauzálása mellett járták be az összes helyiségeket. Miután az épület átadásának még ez év szeptember havában végbe kell menni, a még hiányzó munkákon lázas sietséggel dolgoznak. A festőművészek már mind készen vannak munkálataikkal s most az erkélyek és oszlopfejek aranyozása folyik javában és az asztalos munkák elkészítése foglalkoztatja a vállalkozott iparosokat. A színpadon a viszonyon alapuló »Asphaleia« szerkezet beállítását végzik, melyhez a díszletek egy részét itt készítik, más részét pedig Bécsben festik. Összesen 28 operához készítenek díszleteket, melyek közül »*Faust*«, »*Lohengrin*«, »*Tannhäuser*«, »*Afriakai nő*« díszletei már meg is érkeztek. Altalában igen meglepte a nézőket az a kiváló kényelem, melyben az operát látogató közönség részesülni fog s azok a tökélyig vitt tűzbiztonsági intézkedések, melyek minden nagyobb képzelhető veszélyt kizárnak. A nézőtér két oldalát elfoglaló mellékhelyiségek mind a közönség számára vannak fentartva s a színpad, igazgatóság és hivatali személyzet helyiségei a színpad mellett lesznek a különböző emeleteken. Így az igazgatóság helyisége a 2-ik emeleten lesz. A színház összesen 1340 nézőt lesz képes magába fogadni s az összes berendezésekkel, díszletekkel, butorattal kerék 3 millió forintba kerül. A színpadi előtérben lesz a királyi család s vele szemben a m. kir. kormány páholya; az előbbi alatt a főváros, utóbbi alatt pedig az igazgatóság páholya lesz.

„Erste Produktiv-Genossenschaft der Klaviermacher“

Arany- és más magas érmeikkel kitüntetett gyár.

WIEN.

Verschiedene goldene Medaillen und andere hohe Auszeichnungen.

„Bécsi zongoragyár Produktiv-szövetkezet“

kitűnő gyártmányok, melyek minden tekintetben kiállják a versenyt a leghíresebb zongorákkal.

KAPHATÓK:

Barna egyszerű hurozott

Fekete egyszerű hurozott

Barna kereszt-hurozott

Fekete kereszt-hurozott

Egyedüli főraktárak Budapesten (váci-utca 3. szám), a „Harmonia“ zongorateremben.

Egújabb zeneművek:

»Éjszaki fény«, keringő, szerző: SZTOJANOVITS JENŐ. — Ára 1 ft.

»Csokon szerzett völegény« összes dalai, szerző: SERLY LAJOS. — Ára 1 ft 50 kr.

»Tempefői« magyar dalmű kivonata, szerző: ERKEL ELEK. — Ára 1 ft 80 kr.

Kaphatók a »Harmonia« zeneműkereskedésben, (váci-utca 3.).

Zenetanárok lakcímei.

- ZONGORA:**
- Bartay János, nemzeti zenedai tanár, váci-u. 10.
 Deutsch Willy, bálvány-utca 18.
 Drescher Raimund, kerepesi-ut, kerep. udv.
 Erney József, nemz. zen. t., kerepesi-ut 24.
 Gobbi Henrik, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, Ferencz-József rakpart 18.
 Kindtner Károly, vas-utca 17.
 Klingner Sándor, sugár-ut 23. III em. 9 ajtó.
 Kont Ilona, sugár-ut 69.
 Koschircz János, sugár-ut 89.
 Major J. Gyula, váci-kürtút 17.
 Rausch Károly, nemz. zenedai tan., Hunyady-utca 3.
 Schütze Rezső, nemz. zenedai tanár, nagykorona-utca 4.
 Sipos Antal, magán zeneakadémia tulajdonosa, Kecskeméti-utca »Geiszte-ház«.
 Székely Imre, nemz. zenedai tanár, a zongora kíméletési osztályok tanára, szeb-utca 2.
 Vajdaly Béla, nemz. zenedai tanár, külső dob-utca 49.
- HARMONIUM és ORGONA.**
- Erney József, kerepesi-ut 24.
- ÉNEK.**
- Henderson Mary, aranykő-utca 2. sz.
 Igercies Katalin, Lipót-utca 6.
 Passy Cornet Adél, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár asszony, múzeum-kürtút 21.
 Pauli Richard, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, dohány-utca 28.
 Puks Ferencz, nemz. zen. t., Klauzál-u. 4.
 Schmidt József, Lipót-utca 19.
 Ulrich Cécilie, a budai zeneakadémia tanárnője, Albrecht-ut 6.
- ZENESZERZÉS.**
- Erney József, kerepesi-ut 24.
 Major J. Gyula, váci-kürtút 17.
 Nicolitsch Sándor, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, Kazinczy-utca 17.
 Puks Ferencz, Klauzál-utca 4.
- HEGEDŰ.**
- Gobbi Alajos, nemz. zen. t., magyar-u. 36.
 Kis Péter, nemz. zenedai tanár, Sándor-u. 5.
 Meszáros Imre, tüzoltó-utca 10.
 Pischinger A., nemz. zen. t., mező-utca 6.
- GORDONKA.**
- Szuk Lipót, nemz. zenedai tanár, sip-utca

Schmidt Ferencz
Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák:
 Rövid salon, diófából fekete.
 Árjegyzék küldeték, díj nélkül.

J. Heitzmann és fia
cs. kir. udvari zongoragyáros

Elsőrangú gyár, mely különösen arról nevezetes, hogy a legtartósabb hangszereket készíti. Zongorái az egész világon el vannak terjedve. S mindenütt egyaránt kelendőségnek és kedveltségnek örvendenek. Birja a legmagasabb kitüntéseket.

Egy jeles gordonkatanár lakcíme megtudható kiadóhivatalunkban.

Wessely Márton
zongoragyáros.

Különös specialitás az úgynevezett »Diminutiv« zongora, legkisebb alak s mégis erős, tömör hang. Bármilyen kicsi szobában is elfér. Az egész zongora 1 1/2 méter. Különféle érmeik.

EHRBAR
világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongoragyártás remekei közé tartoznak. Tartósságra utólrhetetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti a gyár nagy hírnevét.

Kaphatók:
 Salon Stucz, diófa
 » » fekete
 kereszt-hurozott és egyszerű.

Nemecske József
= Mignon =

zongorák. Tartós kitűnő hangszerek. Különösen ajánlatosak iskolák számára.

Hamburger Károly

bécsi zongoragyáros, készít kitűnő zongorákat, melyek a »Harmonia« zongorateremben folyton készletben tartatnak és jutányos áron kaphatók.

Zongorahangoló lakecíme megtudható a »Harmonia« zeneműkereskedésben.

HESSE L.

nemcsak, hogy szakértelemmel kezeli a hangolást, hanem mint volt zongorakészítő a hangszerek javítását is magára vállalja.

Megvakult tükrök újra befödhetnek

Prager Zsigm. és Társa
tükörgyárában

IV. Lipót-utca 33. sz.

hol egyéb javítások is eszközölhetnek.

Kisorsolással egybekötött életbiztosítás.

MAGYAR-FRANCZIA BIZTOSÍTÓ-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Befizetett tőke	4.000.000.— ft
Ágio-tartalékalap	707.200.— »
Rendelkezési és nyereség-tartalékalap	424.821'03 »
Árfolyamkülönbözeti tartalékalap	80.000.— »
Díjtartalékok	1.049.936'02 »

A díjak jutányosak.

Előforduló káresetek gyorsan és pontosan felvétetnek és kifizettetnek.

Felvilágosításokkal készséggel szolgálnak az igazgatóság irodahelyiségeiben

BUDAPEST, IV. VÁROSHÁZTÉR 1. SZ.

és nemkülönben a társaságnak az osztr.-magyar birodalom területén fennálló összes vezér-, fő- és aligynökségei.

Szállítmány-biztosítás.

A legkitűnőbb

HARMONIUMOK

Tietz Péter utóda
Kotykwicz Teofil
 gyára.

A legjobb minőségű harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és salon-harmoniumok. Prolongement és percussióval templomok és iskolák számára 100 forinttól felfelé.

Több évi jótállás!
 Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

A »Harmonia« egyes számának ára melléklet nélkül 20 kr.